

višjih stanov je lahek, a vsa s resnobo smemo trditi, da je kmečki kruh **najslajši** in **najboljši**, ako si ga kmet zna prav pripraviti in prav rezati. Natančneje bomo o tem spregovorili drugokrat.

Tožijo tudi kmetje venomer, kakor smo že zadnjič omenili, da jim primanjkuje delavnih močij. Resnična in opravičena je njih tožba, toda, moj Bog, tega so mnogo sami krivi. Med mnogimi drugimi je temu tudi kriv ta vzrok, da stariši na deželi svoje otroke preveč v mesta tiščijo. Vsaka reč naj gre do gotove meje. Po mestih je že itak dovolj ljudi brez zasluzka in profesijonelnih postopačev, kljub temu hoče iz kmetov vse v mesta iti, nadejajoč se, da boje jim ondi pečeni golobje v usta leteli. Da je po mestih mnogo več revščine kakor na deželi med kmeti, tega kmetje nočejo verjeti, ker so vajeni vse le po zunajnosti soditi. — Čuvajte toraj kmečki stariši, da ne boste nepremišljeno tirali vaše otroke v mestno revščino, katero šele tedaj prav spoznajo, ko že do grla v njej tiščijo in se iz nje izviti ne zamorejo. Ne puščajte v mesta mladoletnih ljudi, kojih bodočnost je dvomljiva ali pa celo sumljiva. V mestih je za telesni in duševni blagor mladine mnogo več nevarščin, kakor na deželi, kjer jo imajo stariši ali drugi razumni sorodniki vedno pred očmi. Mladina, ki je enkrat pravo pot zgrešila, jo le težko zopet najde, zgubljena je navadno za vso bodočnost.

Posebno še polagamo revnim starišem, ki nameravajo dati svoje nadarjene sinove študirat, da taistim pravočasno priskrbijo dovoljne podpore, osebno ali pa po dobrosrčnih posredovalcih, da jim ne bode treba pozneje sile trpeti in morebiti na taka

vrata trkati, ki se jim nikakor nočejo odpreti. Čestokrat se polasti takih revežev zacvibljanje obup, ki jih žene v nesrečo ali celo v pogubo. Na pravičeni ponos ali pa opravičena sramežljivost branjuje tem siromakom vrnitev k kmečkemu delu, kaj je posledica temu, to se vidi v neštetih oblikah in slučajih mestnega (posebno velikomestnega) razljudenja dan na dan, o žalostnih nasledkih teh razljudenja pišejo časniki, te razmere delajo reševalcem socialnega vprašanja mnogo preglavic.

Moderni proletarijat dopolnjuje se dandanes preglavitno iz ljudi, ki so se podali z dežele v mesta previsokimi, pretiranimi željami in nadejami; iz ljudi, ki ne spoštujejo stanu, v katerem so se rodili, v katerem so srečno živeli stariši in morebiti vsi njihovi predniki; iz ljudi, ki so se varali ali oguljufali s svojimi ali pa so jih z lažnjivimi besedami oguljufali neizkušeni in škodoželjni „prijatelji“ ali pa navidezni „brotniki.“

Stariši, posebno vestno tudi pretehtajte in preudarite, pri katerih in kakšnih ljudeh boste najlažje vaše otroke v mestu stanovanje! Čestokrat se ljudje merodajni za celo bodočnost njihove, njihove oskrbo izročene mladine. —

Stariši, premislite in presodite vse tukaj našene okolščine ter povrh še kakega izkušenega, morda in odkritosrčnega moža za svet vprašajte, predno se odločite dati vašega otroka, vaš najdražji zaklad med zapeljivi in lažnjivi svet! —

Krivo ga je sodil.

Resnična črtica iz življenja na deželi.

Bilo je v prvi polovici preteklega stoletja. K sv. Duhu nad Lučanami dobili so novega gospoda fajmoštra, ki je bil iz daljne fare obširne sekovske škofije tje kaj prestavljen. Mož je sicer bil dobra duša, toda kakor se pravi, da nobeden človek ni brez napake, tako je imel tudi ta gospod eno, in sicer: bil je nekoliko nagle jeze ali kakor pravimo: bil je prenagel. Seveda to ni ena največjih napak, ali napaka vendar je, sosebno za olikanega človeka neopustljiva napaka.

Koj prvo nedeljo po svojem dohodu sedel je ta fajmošter že zarano v spovednici ter odvezoval, kar so imeli njegovi novi farani zavozljanega. Manjše vozle je dobrodušno in na kratko reševal, a pri večjih, ki so mu dajali več opravka, je včasih med pokašljevanjem tudi malo zagodrnjal in nad njim zarentačil. Spovedanci so pač nekoliko trepetali, ko so poklekali v spovednico pred nepoznanega novega fajmoštra, toda opravili so svojo pobožnost primeroma na kratko in lahko, ker takrat še niso imeli „štajerca“ na vesti, spovedniku pa tudi še ni bilo treba v spovednici za raznovrstne volitve in različne klerikalne časnike agitirati, kakor se to godi dandanes tu in tam — ne rečemo ravno pri sv. Duhu na Ostrem vrhu.

Zadnji je omenjeno nedeljo pred novega fajmoštra pokleknil nek prileten kočar. Obtožil se je spovedniku vseh svojih grehov, kolikor mu jih je v spominu ostalo; za grehe, kojih se spovedanec ne spominja več, pa baje itak zadostuje kes ali grevenga, imenovati jih nikdo ne more.

Ko ta kočar z naštevanjem svojih grehov neha, ga vpraša fajmošter, ali ničesar več ne ve. Kočar odkima, da

ne, in fajmošter mu na to naroči, da naj moli greveng. Kočar zopet maje glavo, kakor da bi odkimaval. Nato fajmošter vpraša, ali morda sploh ne zna grevenge moliti, nakar mož spet z glavo maje. Fajmošter ga nato nekoliko resno pogleda ter reče: „Star si že dovolj; to kratko molitvico bi vendar moral znati. Glej, da se je naučiš! Za tvoj ti odvezo še dam tako, reči samo, da te grevajo vsi tvoj znani in neznani grehi!“

A, glej ga čuka! Kočar je spet odmajal z glavo. Ko trdovratnež na zopetno župnikovo zahtevanje, naj reče, da grevajo vsi znani in neznani grehi, zopet odkimal, se fajmošter nad njim tako razsrdi, da ga iz spovednice spodi z besedami: „Grdoba trdovratna, ne dam ti odveze in nimaš mi pri obhajilu! Poberi se!“

Ves poparjen se je kočar postavil v zadnji kot cerkve pod kor, medtem ko se je fajmošter podal v žagred, da obleče za službo božjo. Med oblačenjem se pritoži mežnar nekako tako-le: „No, no, sem pa prišel na lepo faro. Presrečno lepe farane sem našel. Že koj danes, na prvo nedeljo moje tukajšnjega bivanja, sem naletel na trmoglavca, kakoršnih tukaj nisem nadejal. Prileten mož je prišel k spovedi, pa grevenge ni znal moliti. Pa to bi se nič ne dajalo, ko bi le mož ne bil tako trdovraten grešnik. Rekel sem, da mu dam odvezo, samo če reče, da ga grevajo njegovi grehi. Toda kostrun ima trdo bučo, odkimal je, da ga grehi ne grevajo, sicer je tudi še potem odkimal, ko sem ga vdrugič resno vprašal. No tukaj še znam na ta način več kaj doživeti, duhovniku ne dela veselja.“

Mežnar ves iznenaden premišluje, kdo da bi znal trdovratnež biti. Od nobenega duhovskega farana mu ni znal

Izgoja v samostanih.

Kar smo v današnjem uvodnem članku starišem polagali na srce gledé njihovih sinov, to velja v obče tudi gledé njihovih hčer. Akoravno se kmečka ženska mladina v primeri z možko le malo oddaja v mestna izobraževališča, vendar imamo povoda dovolj, tudi v tej zadevi nekaj besed izpregovoriti, katere posnamemo iz nekega strokovnjaškega učiteljskega časnika. Dotični članek razpravlja o odgoji v samostanih in se nam zdi zategadelj jako važen, ker je tudi med našim kmečkim ljudstvom mnogo takih starišev, ki dajejo ali nameravajo dati svoje otroke (sosebnno hčerke) v tem ali unem kloštru izgojevati. Dotični strokovnjak piše med drugim to-le: „Poglejmo enkrat za samostanski zid in takoj spreleti nas groza. Vzgojitelj pravi: „Izgoji mladino k resnici!“ Tukaj pa poseže poduk k laži, ker se ž njega vse izloči in popači, kar se ne strinja z otrpljujočim mnenjem cerkve. Važni, podučni predmeti morajo zastati, ker se porabi čas za učenje raznovrstnih molitev in pretemeljitega teoretičnega veronauka. Na umetni način se nauče učenci pozemsko življenje zaničevati in tako se jim vzame pogum za boj, kojega človeško življenje terja. Samostansko učiteljsko osebje se je vsled storjene obljube samo iz človeške družbe izločilo, za svet kot mrtve izreklo in toraj kot „društveni mrtveci“ nima pravice in tudi nebi smelo imeti dovoljenja, žive izgojevati. Njegova modrost in izkušnja opira se le na samostanski red, na tista brezčutna pravila, ki ne poznajo ljubezni in prijateljstva. Klošter je namreč država v državi, z lastnimi postavami in z lastnim vladarjem.

da bi se bil kedaj v spovednici tako obnašal, kakor je ravno slišal, zatorej reče naslednje fajmoštru:

„Častivredni, jaz si pa ne zamorem domisliti, kdo bi znal ta predrznež biti, o katerem ste mi ravnokar pravili.“ Fajmošter stopi med žagradska vrata ter pogleda tjedoli po cerkvi. Hitro namigne mežnarju, naj k njemu pristopi. „Tam doli le pod korom pri desnem stebri sloni uni trdovratnež!“ pove fajmošter tiho začudenemu mežnarju.

Mežnarju se je takoj zasvitalo v glavi. Razkril in razložil je fajmoštru takoj sledeče: „Častivredni, veste ta reč je tako: Uni mož nikakor ni kak hudomušen ali hudoben človek; tako trdovraten človek pa že celo ni, kakoršnega si vi mislite. Ta revež ima namreč nadležno bolezen, kateri se pravi bolezen svetega Vida ali „Veitstanz.“ Prime ga včasih tako hudo, da ne more ničesar izpregovoriti — tudi ene besede ne. Zvija takrat in maje samo z glavo in sicer nehoté, brez lastne volje. Gotovo ga je ta bolezen prišla ob koncu spovedi tudi danes v spovednici, toraj revež ni kriv, da je Vas nehote razžalil in ujezil.“

Fajmošter je bil hitro pripravljen storjeno krivico poravnati, toraj reče mežnarju: „Hitro pojdi k njemu ter mu v mojem imenu reči, da naj le pride po masi k sv. obhajilu!“ Mežnar to fajmoštrovo naročilo urno izvrši, toda kočar ga glasno zavrne, da je vsa cerkev slišala: „Če mi je Boga „faš“, naj ga pa sam ima!“

Tudi fajmošter je slišal te kočarjeve besede tje gor do žagradovih vrat. Spoznavši, da je tega moža zares krivo sodil in ga občutljivo razžalil, podal se je nato še fajmošter sam k njemu pod kor, da ga spravi ter k obhajilu povabi. Da je ta kočar potem res k obhajilu šel, bode še eden ali drugi najstarejših duhovčanov dandanes lahko potrdil. — t — — t —

Zakaj pa vendar pustijo stariši (posebno taki, ki spadajo k boljšim krogom) svojo mladino pod kloštersko komando izgojevati? Tej žalostni prikazni se dajo različni vzroki navesti: 1. Očetje se za odgojo otrok zaradi svojih obilnih opravkov in družbinskih dolžnostij le malo ali pa čisto nič ne brigajo, za izgojo hčer najmanje, ter prepustijo to važno nalogo svojim ženam, ki pa so se čestokrat v kloštru odgojile. 2. Mnogo starišev se za kloštersko odgojo svojih otrok da pregovoriti od priliznjenih zapeljivcev. Prižnica in spovednica, časniki in gospodarstvena odvisnost se od klerikalcev zlorablja v dosego njih namena. Celo šolski poduk jim mora služiti. Svoje navidezne uspehe znajo jako laskavo hvaliti. Poduk v ročnih delih odriha druge važne podučne predmete. Vsak čas pride otrok s kako novo molitvico domu. Klošter že sam ob sebi zapeljuje neprevidne stariše. Snažnost in vzorni red upljivata očarljivo ter sta past, v katero marsikatera skrbna mati zaide. Pobožne ženske imajo ja časa dovolj in tudi izvrstno umejo, si po ceni delavne moči pridobiti in jih izkoriščati; kar je premalo plačila, to mora „Bog plati“ (Bog lonaj) nadomestiti. 3. Nekatere stariše napeljuje odločenost, bolje rečeno „prevzetnost“, — da dajejo svoje otroke v kloštersko šolo, misleč si, da ondi s siromaštvom manje v dotiko pridejo, kakor pa v drugih javnih šolah. —

To pa je ravno prokletstvo časa, da si nekateri ljudje oči in ušesa zakrivajo le zato, da nebi videli socialnega siromaštva; motijo se toraj samovoljno in se ogoljufajo. Komur je narava in usoda večje duševne dari in bogastvo naklonila, ta ima tudi dolžnost, te prednosti trpečemu človeštvu v prid obrniti, jih temu v službo posvetiti. Otrok naj pogleda tudi v bajto siromaštva, da se v njem od samič vzbudi najžlahtnejše čutstvo človeškega srca: sočutje, ki je mati usmiljenosti. Nobeden otrok se še ni zategadelj pokvaril, ker je sedel z otrokom ubogega delavca v šoli v eni in isti klopi ter delil ž njim svoj kruh. Jako predrzna trditev je, če kdo pravi, da se bogatinov otrok od otroka delavca le nespodobnosti in hudobije nauči. Nespodobnosti imajo vsi otroci. Vzgojitelju so nespodobnosti revnih otrok ljubše, kakor one bogatih, ker so bolj odkrite in se dajo toraj lažkeje zapaziti in odstraniti. Pri skupni izgoji pride nekoliko v poštev le manjša povprečna duševna zmožnost ubogih otrok, toda ta nevarnost je ravno tako v klošterskih kakor v javnih posvetnih šolah neodstranljiva. Kakor je telo, tako zamore biti tudi duša bolana in jaz sem tega mnenja, da učitelj, ki živi med ljudstvom in z ljudstvom in ki je povrhu sam oče družine, (imamo pa tudi v javnih šolah, hvala Bogu, še dokaj izvrstnih in vestnih duhovnikov — katehetov, ki z učitelji sporazumno skrbijo za primerno versko izgojitev šolske mladine — opomba uredništva), preje ima potrebno potrpežljivost in ljubezen in preje razume dušo revnega, bolanega otroka, kakor kaka samostanska sestra, ki se je pred svetom